

ΜΕΛΕΤΕΣ

Ελευθερία του Τύπου (ΜΜΕ) και προστασία Προσωπικών Δεδομένων

Ιωάννη Κ. Καρακώστα
Ομ. Καθηγητή Αστικού Δικαίου Νομικής Σχολής
Πανεπιστημίου Αθηνών

Χριστίνας Α. Βρεττού
Δικηγόρου, Μ.Δ. Αστικού Δικαίου,
Μ.Δ. Δημοσίου Δικαίου

Ι. Συναλλακτικές υποχρεώσεις των ΜΜΕ

Το ιδιωτικού δικαίου δικαίωμα της προσωπικότητας κατοχυρώνεται στη γενική ρήτρα περί προστασίας της προσωπικότητας στον Αστικό Κώδικα, η οποία ορίζει ότι στην περίπτωση παράνομης προσβολής, παρέχεται δικαίωμα άρσης της προσβολής και παράλειψής της στο μέλλον, καθώς και αξίωση αποζημίωσης εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις της αδικοπραξίας, υπάρχει δηλαδή υπαιτιότητα του δράστη. Η εν λόγω διάταξη του Αστικού Κώδικα αναγνωρίζει ένα γενικό απόλυτο δικαίωμα του καθενός με το οποίο εξασφαλίζεται η προστασία του προσώπου και γενικότερα η προάσπιση της αξίας του ανθρώπου. Ειδικότερα, αποτελεί συγκερασμό των συνταγματικών διατάξεων των άρθρων 2 § 1 και 5 § 1 κατά τρόπο ώστε στο ιδιωτικού δικαίου δικαίωμα της προσωπικότητας περιλαμβάνεται τόσο ο σεβασμός της αξίας του ανθρώπου, που αποτελεί τον απαραίτητο πυρήνα του δικαιώματος, όσο και η ελεύθερη ανάπτυξη όλων των στοιχείων και εκφάνσεων της προσωπικότητας.

Ενσυνειδήτως ο νομοθέτης του Αστικού Κώδικα με την εν λόγω γενική ρήτρα περί προστασίας της προσωπικότητας, απέφυγε να οριοθετήσει το δικαίωμα της προσωπικότητας επιτρέποντας με τον τρόπο αυτό τη συνεχή διεύρυνση του δικαιώματος. Η έλλειψη ορισμού της προσωπικότητας επιτρέπει τη σφαιρική της προστασία και την προσαρμογή του πεδίου εφαρμογής της εν λόγω ρύθμισης στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές ανάγκες και αντιλήψεις. Τυπικό λοιπόν αντικείμενο προστασίας αποτελούν οι εκφάνσεις της προσωπικότητας που δεν είναι δυνατόν να αποσπασθούν από το φορέα τους διότι γεννιέται με αυτές είτε αποκτώνται κατά τη διάρκεια της ζωής του, καθώς και δικαιώματα, τα οποία είναι μεν δυνα-

τόν να αποσπασθούν από το φορέα, θεωρούνται όμως αμέσως συνδεδεμένα με αυτόν. Τα πιο πάνω αγαθά δεν αποτελούν αυτοτελή δικαιώματα, αλλά επιμέρους εκφάνσεις του ενιαίου δικαιώματος επί της ίδιας προσωπικότητας, έτσι ώστε προσβολή της προσωπικότητας να συνιστά κάθε πρόσφορη πράξη τρίτου προσώπου, με την οποία διαταράσσεται η κατά τη στιγμή της προσβολής αρμόζουσα κατάσταση ως προς τις διάφορες εκφάνσεις της προσωπικότητας, σε κάθε μάλιστα έκφανση αντιστοιχεί και προσιδιάζων τρόπος προσβολής που μπορεί ενδεχομένως να συντελεστεί και με παράλειψη.¹

Μεταξύ των προστατευτών εκφάνσεων της προσωπικότητας είναι και τα προσωπικά δεδομένα του ατόμου, τα οποία προστατεύονται και αυτοτελώς με τον ν. 2472/1997. Σε επίπεδο Συντάγματος, μεταξύ των ρυθμίσεων που προστατεύουν ιδιαίτερες εκδηλώσεις της προσωπικότητας με την αναγωγή τους σε ατομικά δικαιώματα, περιλαμβάνεται και η διάταξη του άρθρου 9^Α, η οποία προστέθηκε κατά τη συνταγματική αναθεώρηση του έτους 2001, σύμφωνα με την οποία «Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών δεδομένων, όπως ο νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως ο νόμος ορίζει»². Με την

1. Βλ. Καρακώστα Ι., Το Δίκαιο των ΜΜΕ, γ' έκδοση, 2005, σ. 242 επ., στον ίδιο, Ερμηνεία ΑΚ, Γενικές Αρχές, Άρθρα 1-126, 2005, άρθρο 57, σ. 316, στον ίδιο, Προσωπικότητα και Τύπος, γ' έκδοση, 2000, σ. 51 επ., Καρακατσάνη σε Γεωργιάδη - Σταθόπουλο, άρθρο 57, Πλαγιαννάκο Γ., Το δικαίωμα επί της ίδιας προσωπικότητας, ΕΛΛΔνη 1966, σ. 108.

2. Βλ. Χρυσόγονο Κ., Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, 3η έκδοση, 2006, σ. 211.

παραπάνω διάταξη κατοχυρώνεται το δικαίωμα της πληροφορικής αυτοδιάθεσης³, ήτοι το δικαίωμα του προσώπου να αποφασίζει το ίδιο σχετικά με τη διάθεση και τη χρήση των πληροφοριών που το αφορούν⁴.

Στο ιδιωτικό δίκαιο «τριτενεργεί» και η συνταγματικώς κατοχυρωμένη ελευθερία του τύπου και η ελευθερία της έκφρασης, η οποία προϋποθέτει την ελευθερία της δημοσιογραφικής έρευνας και εφαρμόζεται στα λοιπά ΜΜΕ κάθε μορφής, συμπεριλαμβανομένου και του διαδικτύου. Ειςχωρεί στο πεδίο του αστικού δικαίου μέσω της έννοιας του δικαιολογημένου ενδιαφέροντος (άρθρ. 367 ΠΚ), της ενασχόησης δικαιώματος ή της εκπληρώσεως καθήκοντος που επιβάλλεται από το νόμο (άρθρ. 20 ΠΚ) και της διατάξεως περί καταστάσεως ανάγκης (άρθρ. 25 ΠΚ), και θεμελιώνει λόγο άρσης του παράνομου χαρακτήρα της προσβολής της προσωπικότητας. Με το τρόπο αυτό, η ελευθερία του τύπου και των λοιπών ΜΜΕ επηρεάζει, στο χώρο του αστικού δικαίου, την εφαρμογή των διατάξεων για την προστασία της προσωπικότητας, υπό την έννοια ότι το δικαιολογημένο ενδιαφέρον ή συμφέρον του προσβάλ-

λοντος - στη συγκεκριμένη περίπτωση του εκπροσώπου των ΜΜΕ - οδηγεί σε περιστολή της προστασίας του προσώπου, με όριο πάντοτε τον απαραίτητο πυρήνα της αξίας του ανθρώπου⁵.

Στο πλαίσιο της εφαρμογής του πλέγματος διατάξεων που προστατεύουν από τη μία πλευρά την προσωπικότητα ενώ από την άλλη κατοχυρώνουν την ελευθερία της έκφρασης, δεν μπορεί να μην ληφθεί υπόψη ότι η δραστηριότητα των ΜΜΕ αποτελεί εξ ορισμού πηγή ενδεχόμενου κινδύνου για την προσωπικότητα, γεγονός που δικαιολογεί και επιβάλλει την καθιέρωση συναλλακτικών υποχρεώσεων προστασίας του προσώπου⁶. Η δραστηριότητα των ΜΜΕ συνδέεται αναμφισβήτητα με την άσκηση κυριαρχίας ενός πεδίου δράσεως, στη συγκεκριμένη περίπτωση του πεδίου της δημοσιότητας. Ανάλογα με το σκοπό, τον τρόπο και την έκταση της προβολής του προσώπου, η δημοσιότητα ενδέχεται να έχει ευνοϊκές ή αντίθετα καταστροφικές συνέπειες για την κοινωνική, ηθική ή επαγγελματική εικόνα του ατόμου. Ο ενυπάρχων, συνεπώς, στη δημοσιογραφική δραστηριότητα, αυξημένος κίνδυνος προσβολής του εννόμου αγαθού της προσωπικότητας επιτάσσει τη λήψη εκ μέρους των ΜΜΕ μέτρων με τα οποία περιορίζονται οι πιθανότητες επελεύσεως των κινδύνων. Από το βαθμό επικινδυνότητας των προς δημοσίευση σχολίων ή ειδήσεων, καθώς και της δημοσιογραφικής έρευνας, εξαρτάται και ο βαθμός επιμέλειας που υποχρεούνται να καταβάλουν οι υπεύθυνοι για την τήρηση των συναλλακτικών υποχρεώσεων του τύπου.

Οι συναλλακτικές υποχρεώσεις των ΜΜΕ συνάγονται από το σύνολο της εννόμου τάξεως, και ειδικότερα από τις συνταγματικές, ποινικές, διοικητικές και ιδιωτικού δικαίου διατάξεις που αναφέρονται κατά τρόπο άμεσο ή έμμεσο στον τύπο και στα ΜΜΕ γενικότερα, καθώς και από τις γενικές ρητρες και αρχές του δικαίου, όπως η αρχή της καλής πίστεως, των χρηστών ηθών, τα συναλλακτικά ήθη, η αρχή της υπέρμετρης βλάβης, η αρχή της εκατέρωθεν ακροάσεως, κ.ο.κ., ή ακόμα και από τους κανόνες δεοντολογίας ή αυτορρυθ-

3. Το ως άνω δικαίωμα αποτελεί εκδήλωση της προσωπικότητας του προσώπου. Βλ. σχετικά ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΑΝΑΚΗ Μ., Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, Προβλήματα και αντιμετώπιση από το δίκαιο, ΔτΑ 11/2001. 685 και 710. Για τη σχέση του ως άνω δικαιώματος και του δικαιώματος στην πληροφόρηση το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 5Α του Συντάγματος βλ. ΔΕΤΣΑΡΙΔΗ Χ., Δημοσιογραφία, πληροφόρηση και ευαισθητα προσωπικά δεδομένα - Δικαιώματα σε σύγκρουση ή σε σχέση αλληλοσυμπλήρωσης;, ΘΠΔΔ 2008. 1105. Για το προστατευτικό πεδίο του δικαιώματος βλ. ΤΣΕΒΑ ΑΘ., Προσωπικά δεδομένα και μέσα ενημέρωσης, 2010, σ. 83.

4. Βλ. ΜΗΤΡΟΥ Λ., Προστασία Προσωπικών Δεδομένων: ένα νέο δικαίωμα;, σε Δ. Θ. Τσάτσο / Ευ. Βενιζέλο / Ξ. Ι. Κοντιάδη, Το νέο Σύνταγμα, Πρακτικά Συνεδρίου για το αναθεωρημένο Σύνταγμα του 1975/1986/2001, 2001, σ. 88, όπου τονίζει ότι πριν τη ρητή συνταγματική κατοχύρωση, το συνταγματικό θεμέλιο της προστασίας προσωπικών δεδομένων συγκροτούνταν από το συνδυασμό των διατάξεων 5 § 1, 2 § 1, 19 και επικουρικά του άρθρου 9 § 1 του Συντάγματος. Οι πιο πάνω διατάξεις διασφάλιζαν και οργάνωναν ένα πλαίσιο διαμόρφωσης της ιδιωτικότητας και της αυτόνομης ανάπτυξης της προσωπικότητας, που ίσχυε τόσο έναντι της κρατικής εξουσίας, όσο και έναντι των ιδιωτών.

5. Βλ. ΚΑΡΑΚΩΣΤΑ Ι., Προσωπικότητα και Τύπος, γ' έκδοση, 2000, σ. 27.

6. Για τις συναλλακτικές υποχρεώσεις βλ. ΚΑΡΑΚΩΣΤΑ Ι., Συναλλακτικές υποχρεώσεις του τύπου και προστασία της προσωπικότητας, ΕΛΛΗΝΗ 1993. 1423 επ.

μισης των συναφών επαγγελματικών κλάδων.

Η νομολογία, με την καθοδήγηση της επιστήμης, δέχεται πλέον ρητώς την ύπαρξη συναλλακτικών υποχρεώσεων των ΜΜΕ, αξιοποιώντας τις, σε συνδυασμό με την αρχή της αναλογικότητας, προκειμένου να αξιολογήσει στο πλαίσιο της *in concreto* στάθμισης των αντικρουόμενων αγαθών εάν η προσβλητική της προσωπικότητας συμπεριφορά του δημοσιογράφου αποτελεί στη συγκεκριμένη περίπτωση το αναγκαίο και πρόσφορο μέσο για την εξυπηρέτηση δικαιολογημένου, με βάση το νόμο ενδιαφέροντος κατά την έννοια της ΠΚ 367 και τελεί σε αναλογία με την κοινωνικοδικαϊκή αποστολή των ΜΜΕ για ενημέρωση του κοινού. Η μη τήρηση των αρχών, που μετουσιώνονται σε συναλλακτικές υποχρεώσεις των ΜΜΕ, συνιστά παράλειψη οφειλόμενης ενέργειας και θεμελιώνει τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς, υπό την έννοια των ΑΚ 57, 914, 919 και 920. Η παράλειψη τηρήσεως των συναλλακτικών υποχρεώσεων συνιστά επιπλέον και κατ' αρχήν υπαίτια (αμελή) συμπεριφορά των προσώπων τα οποία βαρύνονται με την επιμέλεια τηρήσεως των υποχρεώσεων αυτών⁷.

Συναλλακτικές υποχρεώσεις των ΜΜΕ που αφορούν στην προστασία του προσώπου είναι: 1^ον Οι υποχρεώσεις που απορρέουν από το καθήκον σεβασμού της προσωπικότητας και της ιδιωτικής σφαιράς⁸. 2^ον Οι υποχρεώσεις που απορρέουν από το καθήκον αλήθειας⁹. 3^ον Οι υποχρεώσεις που

7. Οι συναλλακτικές υποχρεώσεις προσδιορίζουν τη συμπεριφορά που οφείλει να επιδείξει ο μέσος, τυπικός εκπρόσωπος του επαγγέλματος και η παραβίασή τους συνιστά αμέλεια σύμφωνα με την ΑΚ 330 εδ. 2 και πληροί το στοιχείο της υπαιτιότητας.

8. Βλ. υπό Π.

9. Η ως άνω υποχρέωση επιβάλλει τον πριν από τη δημοσίευση έλεγχο της αλήθειας των πληροφοριών και των ειδήσεων. Ο τύπος οφείλει να εξαντλεί όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή του προκειμένου να ελέγξει το περιεχόμενο, την αλήθεια και την προέλευση των ειδήσεων που πρόκειται να δουν το φως της δημοσιότητας. Η δημοσίευση ανακριβών ειδήσεων κρίνεται πάντοτε παράνομη (βλ. Καρακώστα Ι., Το Δίκαιο των ΜΜΕ, γ' έκδοση, 2005, σ. 51). Σύμφωνα με πάγια νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων, τα δημοσιεύματα που περιέχουν αναληθείς ισχυρισμούς, που δεν συνδέονται με μια αληθινή κατάσταση και για τα οποία ο συντάκτης δεν τήρησε τις συναλλακτικές υποχρεώσεις θεμελιώνουν χωρίς άλλο τον παράνομο χαρακτήρα της προσβολής

απορρέουν από το καθήκον σεβασμού των απόψεων¹⁰. Τέλος, 4^ον οι υποχρεώσεις που απορρέουν

της προσωπικότητας και δεν τίθεται θέμα δικαιολογημένου ενδιαφέροντος και σταθμίσεως συμφερόντων (βλ. ΑΠ 437/2007, ΔιΜΕΕ 2007. 397, ΑΠ 576/2006, ΔιΜΕΕ 2007. 400, ΕφΑθ 1045/2009, ΔιΜΕΕ 2010. 69, ΕφΑθ 6027/2009, ΔιΜΕΕ 2010. 221, ΠΠρΑθ 2575/2007, ΔιΜΕΕ 2008. 502, ΠΠρΑθ 717/2005, ΔιΜΕΕ 2005. 408). Αντιστρόφως, όταν ο συντάκτης του δημοσιεύματος δημοσιοποιεί επίσημη ανακοίνωση αρμόδιας αρχής, ακόμη και αν αποδειχθούν ψευδή τα διαδιδόμενα γεγονότα, δεν μπορεί να αποδοθεί οποιασδήποτε μορφής υπαιτιότητα στον συντάκτη, έστω και με τη μορφή της ελαφράς αμέλειας, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να γίνει λόγος για παραβίαση εκ μέρους του των συναλλακτικών υποχρεώσεων του τύπου, που επιβάλλουν να προηγηθεί του δημοσιεύματος ο έλεγχος της αληθείας των πληροφοριών και των ειδήσεων, προκειμένου το περιεχόμενό του να συμπίπτει με την πραγματικότητα (βλ. ΕφΑθ 5180/2009, ΔιΜΕΕ 2010. 63). Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι όσον αφορά στον ραδιοτηλεοπτικό τομέα η μετάδοση ανακριβών γεγονότων συνιστά και παράβαση του π.δ. 77/2003 «Κώδικας δεοντολογίας ειδησεογραφικών και άλλων δημοσιογραφικών και πολιτικών εκπομπών» (βλ. σχετικά Σωτηρόπουλο Β., Η μετάδοση ανακριβών γεγονότων από τους ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς στη νομολογία του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, ΔιΜΕΕ 2008. 45). Για την ως άνω υποχρέωση των ΜΜΕ βλ. και Σωτηρόπουλο Β., Το καθήκον αλήθειας των ΜΜΕ και η κριτική κατά πολιτικού ηγέτη, Σχόλιο υπό την ΕΔΔΑ, απόφαση της 22ης.2.2007, Υπόθεση Standard Verlagsgesellschaft MBH (no. 2) κατά Αυστρίας, ΝοΒ 2007. 1458, με την οποία απόφαση το ΕΔΔΑ αναγνωρίζει την υποχρέωση τήρησης της καλής πίστης εκ μέρους των εκπροσώπων των ΜΜΕ.

10. Το καθήκον σεβασμού των απόψεων επιβάλλει: α) την καλόπιστη κριτική σκέψεων και γνώμων που διατυπώθηκαν είτε στον τύπο, είτε με άλλο μέσο και β) την καταχώρηση δημοσιευμάτων, ακόμα και αν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις ασκήσεως του δικαιώματος απαντήσεως, με τα οποία παρέχεται στο κοινό μια άλλη εκδοχή ενός θέματος που αποτέλεσε αντικείμενο προηγούμενου δημοσιεύματος. Η ανωτέρω υποχρέωση είναι συνυφασμένη με τη γενική δικαϊκή αρχή *audiatur et altera pars*, που κατοχυρώνεται συνταγματικά στο άρθρο 20 § 2 Σ, ενώ το δικαίωμα απαντήσεως του θιγομένου από ανακριβές δημοσίευμα ή εκπομπή κατοχυρώνεται πλέον ρητώς στο άρθρο 14 § 5 Σ (βλ. Καρακώστα Ι., Το Δίκαιο των ΜΜΕ, γ' έκδοση, 2005, σ. 54-55). Η υποχρέωση σεβασμού και διευκόλυνσης της έκφρασης της αντίθετης άποψης κατοχυρώνεται ρητώς, όσον αφορά τα ηλεκτρονικά ΜΜΕ, στο άρθρο 3 του π.δ. 77/2003, που ορίζει ότι «η ραδιοφωνία και η τηλεόρα-

από το καθήκον διαμορφώσεως της κοινής γνώμης¹¹.

II. Υποχρέωση σεβασμού της προσωπικότητας και ιδίως των προσωπικών δεδομένων

Ειδικότερα, η υποχρέωση σεβασμού της προσωπικότητας, της ιδιωτικής σφαίρας και των προσωπικών δεδομένων θεμελιώνεται κυρίως στις διατάξεις του Συντάγματος περί ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας και προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των προσωπικών δεδομένων, στις διατάξεις του Αστικού Κώδικα περί προσβολής της προσωπικότητας και περί αδικοπρασιών, στις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα για τα εγκλήματα κατά της τιμής και την παραβίαση απορρήτων, στις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας περί δημοσιότητας, στη Σύμβαση της Ρώμης (ΕΣ-ΔΑ), στους ειδικούς περί τύπου νόμους, στον νόμο για την προστασία των προσωπικών δεδομέ-

νων και στον κώδικα δημοσιογραφικής δεοντολογίας.

Η νομολογία ακολουθεί την αρχή της αυτοτελούς προστασίας των εκφάνσεων της προσωπικότητας, σύμφωνα με την οποία η ενδεχόμενη προσβολή κάθε μίας εκ των εκφάνσεων της προσωπικότητας εξετάζεται αυτονόμως χωρίς να απαιτείται η συνδρομή της προσβολής των υπολοίπων. Εφόσον τα προσωπικά δεδομένα αποτελούν προστατευτέα έκφανση της προσωπικότητας η ως άνω υποχρέωση σεβασμού της προσωπικότητας επιτάσσει στους εκπροσώπους των ΜΜΕ την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων σύμφωνα με τους όρους που προβλέπει ο ν. 2472/1997, ο οποίος δεν είναι παρά η νομοθετική εξειδίκευση του ευρύτερου κανόνα της προστασίας της προσωπικότητας¹².

Χαρακτηριστική περίπτωση προσβολής της προσωπικότητας μέσω της παραβίασης της υπο-

ση πρέπει να αναγνωρίζουν και να σέβονται εμπράκτως τη διάτλωση διαφορετικών απόψεων και να υπερασπίζονται την ελευθερία μεταδόσεώς τους. Οι διαφορετικές απόψεις πρέπει να παρουσιάζονται έγκαιρα και με ίσους όρους». Βλ. σχετικά Καρακώστα Ι., Συναλλακτικές υποχρεώσεις των ηλεκτρονικών ΜΜΕ και μέσα προληπτικής προστασίας του θιγομένου (γνώμ.), ΔιΜΕΕ 2008. 152 επ.

11. Η ως άνω υποχρέωση απορρέει από το χαρακτήρα της ελευθερίας του τύπου ως πολιτικού δικαιώματος, το οποίο, στη συγκεκριμένη περίπτωση, προστατεύεται, εκτός από τη διάταξη του άρθρου 14 § 1 και από τις διατάξεις των άρθρων 1 § 2 και 3, 5 § 1 και 29 § 1 του Συντάγματος, που αφορούν στη λαϊκή κυριαρχία, τη συμμετοχή των πολιτών στο δημόσιο βίο και την κοινωνική ζωή και τη λειτουργία των κομμάτων (βλ. Μάνεση Α., Συναγματική θεωρία και πράξη, 1980, σ. 634, Κονταξή Α., Τύπος και δίκαιο, 1989, σ. 359 επ.). Το καθήκον διαμορφώσεως της κοινής γνώμης εισχωρεί στο πεδίο του ιδιωτικού δικαίου μέσω της έννοιας του δικαιολογημένου συμφέροντος (ΠΚ 367 § 1). Έτσι, δεδομένου ότι η ελευθερία της πολιτικής έκφρασης αποτελεί και μέσο πραγμάτωσης της λαϊκής κυριαρχίας, κατ'εφαρμογήν της διατάξεως του άρθρου 367 § 1 ΠΚ, κρίνεται επιτρεπτή από τη νομολογία η δια του τύπου δημοσίευση προς πληροφόρηση, ενημέρωση και κατατόπιση του κοινού, δυσμενών κρίσεων ή μειωτικών αξιολογήσεων, ακόμη και με οξεία κριτική των προσώπων που ασκούν δημόσιο λειτουργήμα ή κατέχουν δημόσιο αξίωμα. Βλ. ενδεικτικά ΕφΑθ 7257/2006, ΔιΜΕΕ 2006. 522, ΕφΑθ 8634/2005, ΔιΜΕΕ 2006. 215. Βλ. αναλυτικώς υπό III.

12. Βλ. Σταθόπουλο Μ., Η χρήση των προσωπικών δεδομένων και η διαπάλη μεταξύ ελευθεριών των κατόχων τους και ελευθεριών των υποκειμένων τους, ΝοΒ 48. 7. Για τη σχέση μεταξύ προστασίας προσωπικών δεδομένων και προστασίας της προσωπικότητας κατά τα άρθρα 57 και 59 ΑΚ βλ. και Μήτρου Λ., Σημείωση υπό ΜΠρΘεσ 16790/2009, ΔιΜΕΕ 2009. 406, όπου και αναφέρει ότι ο ν. 2472/1997 δεν εξειδικεύει απλώς τη γενική ρήτρα του άρθρου 57 ΑΚ αλλά οργανώνει ένα αυτοτελές σύστημα κανόνων, εγγυήσεων και δικαιωμάτων που ερείδεται στο άρθρο 2 § 1, 5 § 1, 9 και 9Α του Συντάγματος. Για την εφαρμογή του ν. 2472/1997 στις περιπτώσεις επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων από τα ΜΜΕ βλ. την υπ' αριθ. 3545/2002 απόφαση του ΣτΕ (ΝοΒ 51. 348), η οποία επικύρωσε την υπ' αριθ. 100/31.1.2000 απόφαση της Αρχής (ΤοΣ 2000. 415) και με την οποία κρίθηκε ότι «οι διατάξεις του ν. 2472/1997 καταλαμβάνουν και τις εκπομπές των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών, καθώς και τις δημοσιογραφικές δραστηριότητες στο σύνολό τους, όταν με αυτές διενεργείται ταυτόχρονα και επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Κατά συνέπεια όταν στο πλαίσιο δημοσιογραφικής έρευνας προσβάλλονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, εκτός των ορίων που με βάση την αρχή της αναλογικότητας θεσπίζει ο ν. 2472/1997, υπάρχει παραβίαση του νόμου αυτού και επιβάλλονται οι προβλεπόμενες κυρώσεις, χωρίς να τίθεται ζήτημα παραβίασης της ελευθερίας του τύπου». Βλ. σχολιασμό της ως άνω απόφασης του ΣτΕ σε Μήτρου Λ., Η προστασία των προσωπικών δεδομένων και η νομολογία του Συμβουλίου Επικρατείας, σε Τιμητικό Τόμο για τα 75 χρόνια του Συμβουλίου της Επικρατείας, 2004, σ. 351. Βλ. και παρακάτω υποσημείωση 20.

χρέωσης σεβασμού των προσωπικών δεδομένων του ατόμου αποτελεί και η μαγνητοσκοπήση ιδιωτικού χώρου με χρήση κρυφής κάμερας, η οποία γίνεται εν αγνοία και χωρίς τη συναίνεση του θιγόμενου προσώπου. Σχετική είναι η υπ' αριθ. 39/2007 απόφαση της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων με την οποία κρίθηκε η νομιμότητα της επεξεργασίας απλών προσωπικών δεδομένων με τη λήψη και δημοσίευση φωτογραφιών της δεύτερης εκ των προσφευγόντων (Βανδή), καθώς και της ανήλικης κόρης του ζεύγους των προσφευγόντων σε δύο περιοδικά, ιδιοκτησίας της καταγγελλόμενης εκδοτικής εταιρίας, χωρίς την προηγούμενη ενημέρωση και συναίνεσή τους¹³. Η Αρχή θεώρησε την εν λόγω επεξεργασία παράνομη, κρίνοντας ότι το ενδιαφέρον του κοινού για πληροφόρηση δεν είναι δικαιολογημένο όταν μόνος σκοπός των δημοσιευμάτων είναι να ικανοποιήσουν την περιέργεια ενός ειδικού αναγνωστικού κοινού σχετικά με τις λεπτομέρειες της ιδιωτικής ζωής, ανεξάρτητα από το εάν ο εικονιζόμενος είναι δημοσίως γνωστός. Αντιθέτως, η Αρχή έκρινε νόμιμη τη δημόσια προβολή ηχητικών ντοκουμέντων που αφορούσαν σκανδαλώδη συμπεριφορά Μητροπολίτη, ανεξαρτήτως του τρόπου συλλογής των δεδομένων, λόγω του έντονου δημοσίου συμφέροντος για ενημέρωση του κοινού, χωρίς όμως να δικαιολογείται η απεριόριστη επανάληψη προβολής των σχετικών εκπομπών¹⁴.

III. Ελευθερία των ΜΜΕ ως προς την παρουσίαση προσωπικών δεδομένων υπό το πρίσμα της αρχής του δικαιολογημένου ενδιαφέροντος ή συμφέροντος

Στις περιπτώσεις που τίθεται ζήτημα σύγκρουσης της ελευθερίας του τύπου (και των ΜΜΕ) αφενός και της προσωπικότητας και ιδίως των προσωπικών δεδομένων αφετέρου, επιβάλλεται στάθμιση των συγκρουόμενων αγαθών. Στην στάθμιση της ελευθερίας του τύπου και του δικαιώματος στην προσωπικότητα του ατόμου οδηγεί η επίκληση από το δράστη του δικαιολογημέ-

νου συμφέροντος του κοινού για πληροφόρηση.¹⁵ Δικαιολογημένο συμφέρον, όπως γίνεται δεκτό από τη νομολογία, έχουν τα πρόσωπα που συνδέονται με την λειτουργία του Τύπου και κατά κύριο λόγο οι δημοσιογράφοι για τη δημοσίευση ειδήσεων και σχολίων σχετικών με τις πράξεις και τη συμπεριφορά προσώπων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για το κοινωνικό σύνολο¹⁶. Αυτό ισχύει ιδίως για πρόσωπα που ασκούν δημόσιο λειτουργήμα ή που συμμετέχουν στην πολιτική ζωή, καθώς και για τα λεγόμενα πρόσωπα της σύγχρονης ιστορίας. Σύμφωνα με θεωρία που διατυπώθηκε, τα πρόσωπα της σύγχρονης ιστορίας διακρίνονται σε πρόσωπα απόλυτης επικαιρότητας που ενδιαφέρουν εν γένει το κοινωνικό σύνολο και σχετικής επικαιρότητας που απασχολούν την κοινή γνώμη, εν όψει ενός εξαιρετικού και έκτακτου γεγονότος. Έτσι, σύμφωνα με τη νομολογία, στην περίπτωση των προσώπων της επικαιρότητας, υπάρχει δικαιολογημένο ενδιαφέρον του κοινού να έχει πλήρη και ολοκληρωμένη εικόνα της προσωπικότητάς τους, συμπεριλαμβανομένων και των προσωπικών τους δεδομένων¹⁷. Τα πρό-

15. Για την έννοια του «δικαιολογημένου ενδιαφέροντος» βλ. και Χατζηκώστα Κ., Προσβολές της τιμής από δικαιολογημένο ενδιαφέρον - Μία συμβολή στην ερμηνεία του άρθρου 367 ΠΚ με κύριο παράδειγμα τις προσβολές της τιμής από τα ΜΜΕ, 2005, σ. 55 επ. Για τη σχέση δικαιώματος προσωπικότητας και ελευθερίας του τύπου βλ. και Καρακώστα Ι. - Βρεττού Χ., Προσβολή προσωπικότητας και right of publicity - Σκέψεις με αφορμή την ΠΠρΑθ 4661/2004, ΔιΜΕΕ 2006, σ. 155.

16. Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 1197/2010, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1496/2009, ΔιΜΕΕ 2010. 56, ΑΠ 159/2008, ΔιΜΕΕ 2008. 212, ΑΠ 1337/2008, ΧρΙΔ 2009. 324, ΑΠ 1317/2007, ΔιΜΕΕ 2008. 65, ΑΠ 1897/2006, ΕΛΛΔνη 2007. 860, ΑΠ 387/2005, ΔιΜΕΕ 2005. 404, ΑΠ 1462/2005, ΕΛΛΔνη 2006. 187, ΑΠ 167/2000, ΝοΒ 2001. 247, ΕφΘεσ 1113/2010, ΝΟΜΟΣ, ΕφΑθ 5629/2007, ΔιΜΕΕ 2008. 68, ΕφΑτγ 48/2007, ΔιΜΕΕ 2008, σ. 70, ΕφΘρ 78/2003, ΕΛΛΔνη 2006. 293, ΕφΑθ 3021/2003, ΔιΜΕΕ 2004. 86, ΕφΘεσ 2147/2001, Αρμ 2002. 1161, ΕφΑθ 6519/2001, ΕπισκεΔ 2001. 960, ΕφΑθ 8661/2000, ΑρχΝ 2001. 633, ΕφΠειρ 805/2000, ΕπισκεΔ 2001. 953, ΠΠρΑθ 2364/2002, ΔΕΕ 2002. 595, ΠΠρΘεσ 26488/2001, Αρμ 2003. 931, ΜΠρΧαλ 145/2003, Αρμ 2004. 1134.

17. Ειδικότερα για τα κριτήρια στάθμισης που έχει υιοθετήσει η ελληνική νομολογία και η νομολογία του ΕΔΔΑ στην περίπτωση σύγκρουσης της ελευθερίας του τύπου και της ιδιωτικής ζωής προσώπων της επικαιρό-

13. Βλ. σχολιασμό σε Βρεττού Χ., Σημείωση υπό την ΑΠΔΠΧ 39/2007, Προσωπικά δεδομένα και ΜΜΕ: πεδίο σύγκρουσης προστατευόμενων έννομων αγαθών, ΔιΜΕΕ 2007. 588 επ.

14. Βλ. παρακάτω υπό V.

σωπα αυτά οφείλουν να ανέχονται επεμβάσεις στην προσωπικότητά τους – όπως την αναδίφηση στα προσωπικά τους στοιχεία, επεξεργασία και προβολή όψεων του ιδιωτικού τους βίου – οι οποίες συνδέονται με τον τρόπο ζωής που έχουν επιλέξει, καθώς όποιος επιλέγει τη διακεκριμένη παρουσία του στην κοινωνική σφαίρα, που μπορεί να δικαιολογήσει τη δημιουργία δημοσίου ενδιαφέροντος γύρω από το πρόσωπό του, που συνδέεται όμως άμεσα με το ρόλο που διαδραματίζει στο συγκεκριμένο κοινωνικό χώρο, τόπο και χρόνο, πρέπει να υπολογίζει και να ανέχεται το γεγονός ότι μπορεί να γίνει αντικείμενο δημόσιας συζήτησής¹⁸.

ητας βλ. Αλιβιζάτο Ν., Ιδιωτικότητα και δημοσιοποίηση – Επίκαιρες παρατηρήσεις για τα όρια των δημοσιογραφικών αποκαλύψεων, ΔιΜΕΕ 2005. 14 επ. Βλ. επίσης Αλιβιζάτο Ν., Η ιδιωτική ζωή των δημοσίων προσώπων, σε Παναγιωτοπούλου Ρ. / Ρηγοπούλου Π. / Ρήγου Μ. / Νοτάρη Σ. (επιμ.), Η «κατασκευή» της πραγματικότητας και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, 1998, σ. 129 επ., όπου αναφέρεται ειδικότερα στην διάκριση μεταξύ δημοσίων και μη δημοσίων προσώπων και στον καθορισμό της στενής σφαίρας του απορρήτου στην ιδιωτική ζωή των δημοσίων προσώπων. Η διάκριση σε πρόσωπα απόλυτης και σχετικής επικαιρότητας προέρχεται από την αμερικανική και τη γερμανική θεωρία και νομολογία. Η γερμανική επιστήμη διακρίνει τα πρόσωπα της σύγχρονης ιστορίας σε πρόσωπα σχετικής και απόλυτης επικαιρότητας (βλ. σχετικά Καράκωστα Ι., Προσωπικότητα και Τύπος, γ' έκδοση, 2000, σ. 58), ενώ στην αμερικανική νομολογία γίνεται διάκριση μεταξύ των «public officials» και «public figures» (βλ. σχετικά Τσακυράκη Σ., Η ελευθερία του λόγου στις ΗΠΑ, 1997, σ. 81 και 222).

18. Το δικαιολογημένο ενδιαφέρον του κοινού για πληροφόρηση όσον αφορά στα δημόσια και δη στα πολιτικά πρόσωπα συνδέεται, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, με τη λειτουργία του τύπου ως μέσου πραγμάτωσης της λαϊκής κυριαρχίας και με την αναγκαιότητα δημοσιότητας της πολιτικής διαδικασίας. Βλ. σχετικά Αλιβιζάτο Ν., Η σύγκρουση της ιδιωτικότητας και διαφάνειας, «Το Βήμα», Κυριακή 6.12.1998, σ. Β7/33. Στο πλαίσιο αυτό επιτρέπεται η δια του τύπου δημοσίευση προς πληροφόρηση, ενημέρωση και κατατόπιση του κοινού, δυσμενών κρίσεων ή μειωτικών αξιολογήσεων, ακόμη και με οξεία κριτική των ως άνω προσώπων που ασκούν δημόσιο λειτουργήμα ή κατέχουν δημόσιο αξίωμα (βλ. ενδεικτικά ΑΠ 854/2002, ΝοΒ 2003. 50, ΕφΑθ 8752/2004, ΕΛΛΔνη 2006. 290). Σύμφωνα με την νομολογία του ΕΔΔΑ, τα όρια της θεμιτής και ανεκτής κριτικής είναι ευρύτερα ως προς ένα πολιτικό άνδρα, από

Βάσει του ως άνω πλαισίου, έτσι και στην περίπτωση που ελέγχεται η νομιμότητα επεξεργασίας απλών προσωπικών δεδομένων δημοσίων προσώπων από τα ΜΜΕ, προϋπόθεση για την κρίση περί νομιμότητας της χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου επεξεργασίας προσωπικών του δεδομένων αποτελεί η κρίση περί αναγκαιότητας ικανοποίησης του δικαιώματος της πληροφόρησης, τόσο του πληροφορέιν όσο και του πληροφορείσθαι, ως εννόμου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας (άρθρο 5 § 2 στοιχείο ε του ν. 2472/1997). Αντίστοιχα, η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων δημοσίων προσώπων κρίνεται νόμιμη όταν γίνεται για δημοσιογραφικούς σκοπούς και εφόσον αυτή είναι απολύτως αναγκαία για την εξασφάλιση του δικαιώματος πληροφόρησης επί θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος (άρθρο 7 § 2 στοιχείο ζ του ν. 2472/1997)¹⁹.

ότι για ένα απλό πολίτη. Βλ. ενδεικτικά ΕΔΔΑ, απόφαση της 17.1.2008, υπόθ. Βασιλάκης κατά Ελλάδος, ΝοΒ 2008. 1075, ΕΔΔΑ, απόφαση της 5.6.2008, υπόθ. Αυγή Εκδοτικός και Δημοσιογραφικός Οργανισμός ΑΕ και Κάρης κατά Ελλάδας, ΔιΜΕΕ 2008. 250, ΕΔΔΑ, απόφαση της 5.7.2007, υπόθ. Λιοναράκης κατά Ελλάδος, ΝοΒ 2007, σ. 2212 επ. με σχετική σημείωση Μαργαρίτη Μ. Ως προς τα ευρύτερα όρια κριτικής σε φορείς της πολιτικής εξουσίας βλ. Αλιβιζάτο Ν. – Μάλλιο Β., Ο πολιτικός λόγος στο Στρασβούργο, ΔιΜΕΕ 2008. 438 επ., Βογιατζή Π., Η ελευθερία του τύπου και η προστασία της τιμής και της υπόληψης: η ελληνική έννομη τάξη αντιμέτωπη με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ΝοΒ 2009. 300, Ανθόπουλο Χ., Ελευθερία της πολιτικής συζήτησης και προστασία της τιμής των πολιτικών προσώπων. Οι αποφάσεις 467/10.10.2006 και 51/30.1.2007 του ΕΣΡ υπό το φως της νομολογίας του ΕΔΔΑ, ΕφημΔΔ 2009. 234 επ. Βλ. και Τσακυράκη Σ., Σημείωση υπό την ΕΣΡ 467/10.10.2006, ΔιΜΕΕ 2006. 593, όπου, παραπέμποντας σε αποφάσεις της Βουλής των Λόρδων και του Ανωτάτου Δικαστηρίου των ΗΠΑ, υποστηρίζει ότι σε μία φιλελεύθερη δημοκρατία δεν υφίσταται η έννοια της εξύβρισης ή δυσφήμισης ενός πολιτικού κόμματος.

19. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι ο ν. 2472/1997, στο ζήτημα που μας απασχολεί, δεν εισφέρει κάτι νέο όσον αφορά στη μέθοδο της στάθμισης των αντικρουόμενων αγαθών, ήτοι του δικαιώματος του κοινού στην πληροφόρηση και του δικαιώματος του ατόμου στην προστασία των προσωπικών του δεδομένων. Οι διατάξεις που εφαρμόζονται στην περίπτωση επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων από τα ΜΜΕ, ήτοι οι διατάξεις

IV. Σύγκρουση του δικαιώματος του ατόμου στην προστασία των προσωπικών του δεδομένων αφενός και της ελευθερίας των ΜΜΕ αφετέρου

Κριτήρια στάθμισης και άρσεως της σύγκρουσης

Την αρχή της *ad hoc* στάθμισης των αντικρουόμενων συμφερόντων, σε συνδυασμό με την αρχή της αναλογικότητας, ακολουθεί η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων στις περιπτώσεις σύγκρουσης του δικαιώματος του ατόμου στη προστασία των προσωπικών του δεδομένων και του δικαιώματος πληροφόρησης του κοινού, παραπέμποντας ρητώς και στα πορίσματα της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (εφεξής ΕΔΔΑ), προκειμένου να αποφανθεί για το σύννομο της επεξεργασίας. Η δημοσίευση στον τύπο ή η τηλεοπτική προβολή πληροφοριών που αφορούν ένα φυσικό πρόσωπο αποτελεί διάδοση και άρα επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, η οποία δεν επιτρέπεται καταρχήν χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου²⁰. Έτσι, στην περίπτωση που δεν τί-

των άρθρων 5 § 2 στοιχ. ε και 7 § 2 στοιχ. ζ του νόμου, θέτουν κριτήρια για τη νομιμότητα της επεξεργασίας τα οποία επαναλαμβάνουν τα πορίσματα της νομολογίας των πολιτικών δικαστηρίων και του ΕΔΔΑ. Τη στάθμιση εισάγει στην ουσία και στην ως άνω περίπτωση η έννοια του δικαιολογημένου ενδιαφέροντος για πληροφόρηση, όπως και σε κάθε περίπτωση παράνομης προβολής της προσωπικότητας. Ωστόσο με τις ως άνω διατάξεις φαίνεται να χορηγείται από το νομοθέτη ένα προβάδισμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων. Για την άποψη ότι οι εν λόγω διατάξεις παρουσιάζουν προβλήματα συνταγματικότητας, βλ. Τσάτσο Δ. - Σκουρή Β. - Σπυρόπουλο Φ., Γνωμοδότηση, Ελευθερία του τύπου και προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών πληροφοριών, ΤοΣ 1998. 509, Τσεβά Αθ., Η εφαρμογή του νόμου για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον τύπο και την ραδιοτηλεόραση, ΚριτΕ 1998. 225, Ανθόπουλο Χ., Προστασία Προσωπικών Δεδομένων και ελευθερία της πληροφόρησης - Στο περιθώριο της 3545/2002 του ΣτΕ, ΔτΑ 22/2004. 527. Βλ. και Σταθόπουλο Μ., ό.π., σ. 15, όπου προτείνει εναρμονισμένη προς το Σύνταγμα ερμηνεία, έτσι ώστε να μην περιορίζεται υπέρμετρα η άσκηση του δημοσιογραφικού λειτουργήματος, όταν πράγματι εξυπηρετείται το δικαίωμα πληροφόρησης.

20. Στο πεδίο εφαρμογής του ν. 2472/1997 υπάγεται

καταρχήν κάθε δραστηριότητα στο πλαίσιο άσκησης του δημοσιογραφικού επαγγέλματος, η οποία αφορά προσωπικά δεδομένα και συνιστά επεξεργασία, δηλαδή τόσο η δημοσιογραφική έρευνα που συνίσταται στη συλλογή των δεδομένων, όσο και η διατήρηση των δεδομένων στο αρχείο της εφημερίδας ή η τοποθέτηση και επεξεργασία τους σε αρχείο οργανωμένο με τη μορφή τράπεζας πληροφοριών, καθώς και η επεξεργασία τους προς τον σκοπό δημοσίευσης, η ανταλλαγή και ο συσχετισμός τους με άλλα δεδομένα, αλλά και η δημοσίευση καθεαυτήν. Βλ. Καρακώστα Ι., Προσωπικότητα και Τύπος, γ' έκδοση, 2000, σ. 138, στον ίδιο, Η προστασία του ιδιωτικού βίου των προσώπων της επικαιρότητας από τη σκοπιά του συγκριτικού δικαίου, ΔΕΕ 1999, σ. 1235, Τσεβά Αθ., ό.π., σ. 184 και 199, Αρμαμέντο Π. - Σωτηρόπουλο Β., Προσωπικά Δεδομένα - Ερμηνεία ν. 2472/1997, 2005, σ. 52. Βλ. και τις ΑΠΔΠΧ 8/2010, 18/2008, 17/2008, 26/2007, 53/2004, www.dpa.gr. Μετά την τελευταία τροποποίηση του ν. 2472/1997 από το ν. 3471/2006, με τον οποίο τροποποιήθηκε η έννοια του αρχείου, δεν αρκεί σε όλες τις περιπτώσεις η επεξεργασία και μόνο των προσωπικών δεδομένων από τα ΜΜΕ για την εφαρμογή του νόμου, αλλά στην περίπτωση της μη αυτοματοποιημένης επεξεργασίας, θα πρέπει *in concreto* να διαπιστώνεται, πλην της ύπαρξης προσωπικών δεδομένων και της επεξεργασίας αυτών, και η ένταξή τους σε αρχείο (βλ. σχετικά Βρεττού Χ., ό.π., σ. 590, Τσεβά Αθ., Προσωπικά δεδομένα και μέσα ενημέρωσης, 2010, σ. 136, Αλεξανδροπούλου - Αιγυπτιάδου Ε., Προσωπικά Δεδομένα, 2007, σ. 42, υποσ. 29, Παπακωνσταντίνου Ε., Σχόλιο υπό Γνώμη 4/2007 σχετικά με την έννοια του όρου «δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα», ΕφημΔΔ 2007. 590, ΜΠρΑθ 2925/2008, ΔιΜΕΕ 2008. 214 ΔιατΕισΠρΠατρ 292/2007, ΠοινΔικ 2007. 1416). Βλ. και Κανελλοπούλου - Μπότη Μ., Αστική ευθύνη για παράνομη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, ΕφΑΔ 2009. 787, όπου και παραπομπή στην ΕφΑθ 3202/2007, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΝΟΜΟΣ, με την οποία κρίθηκε ότι η δημοσιοποίηση μέσω ζωντανής τηλεοπτικής εκπομπής ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων φυσικού προσώπου δεν στοιχειοθετεί το αδίκημα του άρθρου 22 του ν. 2472/1997 γιατί δεν υφίσταται στην περίπτωση αυτή αρχείο κατά το ν. 2472/1997. Η Αρχή ρητώς αναφέρει, μετά τη θέση σε ισχύ του ν. 3471/2006, ότι ο ν. 2472/1997 εφαρμόζεται στα προσωπικά δεδομένα που περιλαμβάνονται σε διαρθρωμένα αρχεία εφημερίδων (βλ. σχετικά ΑΠΔΠΧ 8/2010, 18/2008, 17/2008, 4/2008, www.dpa.gr). Βλ. ειδικότερα την πρόσφατη υπ' αριθ. 63/2010 απόφαση της Αρχής, όπου αναφέρεται ότι «*ακόμα και αν θεωρηθεί η δημοσίευση σε εφημερίδα ως μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ν. 2472/1997, αφού τα αρχεία των εφημερίδων αποτελούν δι-*

θεται ζήτημα συγκατάθεσης του υποκειμένου των δεδομένων ώστε να επιτρέπεται a priori η επεξεργασία²¹, η Αρχή εξετάζει τη νομιμότητα της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων του ατόμου υπό το πρίσμα των ανωτέρω αρχών και δικαιωμάτων.

Στις περιπτώσεις επεξεργασίας ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων από τα ΜΜΕ, εφαρμοστέα είναι η ειδικότερη διάταξη του άρθρου 7 § 2 στοιχείο ζ του ν. 2472/1997, η οποία θέτει ουσιαστικά κριτήρια για την άσκηση της συνταγματικώς κατοχυρωμένης δημοσιογραφικής δραστηριότητας. Η συνδρομή των κριτηρίων είναι αναγκαίος όρος για το επιτρεπτό της επεξεργασίας. Ειδικότερα, με την ως άνω διάταξη, η οποία εφαρμόζεται κατ' αναλογία και στην περίπτωση των απλών δεδομένων, τίθενται για το επιτρεπτό της επεξεργασίας οι εξής προϋποθέσεις: 1) η επεξεργασία να αφορά δεδομένα δημοσίων προσώπων, εφόσον αυτά συνδέονται με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή τη διαχείριση συμφερόντων τρίτων, 2) η επεξεργασία να πραγματοποιείται αποκλειστικά για δημοσιογραφικούς σκοπούς, 3) η επεξεργασία να είναι απολύτως αναγκαία για την εξασφάλιση του δικαιώματος πληροφόρησης επί θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος και να μην

παραβιάζεται καθ' οιονδήποτε τρόπο το δικαίωμα προστασίας ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής. Για τον ορισμό των δημοσίων προσώπων ακολουθείται η νομολογία του ΕΔΔΑ, σύμφωνα με την οποία δημόσια πρόσωπα θεωρούνται εκείνα που κατέχουν κάποια δημόσια θέση ή/και χρησιμοποιούν δημόσιο χρήμα ή ακόμα και όλοι όσοι διαδραματίζουν κάποιο ρόλο στη δημόσια ζωή είτε την πολιτική, την οικονομική, την καλλιτεχνική, την κοινωνική, την αθλητική ή οποιουδήποτε άλλου τομέα της δημόσιας ζωής²².

Η Αρχή, κρίνοντας τη νομιμότητα της επεξεργασίας, προβαίνει σε ad hoc στάθμιση των αντικρουόμενων δικαιωμάτων, κρίνοντας ότι από το Σύνταγμα δεν προκύπτει in abstracto επικράτηση του ενός δικαιώματος έναντι του άλλου, χωρίς να εμμένει στην εφαρμογή των κριτηρίων που εισάγουν οι διατάξεις των άρθρων 5 § 2 στοιχείο ε και 7 § 2 στοιχείο ζ του ν. 2472/1997, η μεν πρώτη όσον αφορά τα απλά προσωπικά δεδομένα και η δεύτερη τα ευαίσθητα. Προβαίνει σε οριοθέτηση των πεδίων εφαρμογής των δικαιωμάτων, «*σύμφωνα με τις αρχές της ad hoc στάθμισης και της πρακτικής αρμονίας και αναλογικής εξισορρόπησης, εφαρμόζοντας και την αρχή της αναλογικότητας, που κατοχυρώνεται και συνταγματικά στο άρθρο 25 § 1 Σ, με τέτοιο τρόπο ώστε τα προστατευόμενα αγαθά να διατηρούν την κανονιστική τους εμβέλεια. Η κρίση για το εάν*

αρθρωμένα αρχεία με την έννοια του ν. 2472/1997, διότι συνιστούν διαρθρωμένα σύνολα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, που καθίστανται προσιτά με την εφαρμογή συγκεκριμένων κριτηρίων, όπως π.χ. τίτλος, αρίθμηση και ημερομηνία του φύλλου της εφημερίδας (άρθρο 2 στοιχ. ε' του ν. 2472/1997, όπως ισχύει)». Για την έννοια του αρχείου πριν την τροποποίηση του ν. 2472/1997 από το ν. 3471/2006, βλ. Μήτρου Λ., Η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, 1999, σ. 15, Ανθίμου Κ., Προστασία Προσωπικών Δεδομένων και ΜΜΕ, Σκέψεις με αφορμή την από 26.1.2000 απόφαση της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, ΚριτΕ 2000, σ. 276, Μίτλεττον Φ., Προβλήματα εφαρμογής της ευρωπαϊκής οδηγίας για την προστασία προσωπικών δεδομένων στην ελληνική έννομη τάξη, ΔτΑ 11/2001. 754, Αρμαμέντο Π. - Σωτηρόπουλο Β., ό.π., σ. 69.

21. Βλ. Μήτρου, ό.π., σ. 17. Βλ. και Χριστοδούλου Κ., Προς μια επανεξέταση της έννοιας της δικαιοπραξίας; Το παράδειγμα της συγκατάθεσης του υποκειμένου στην επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων του, ΔιΜΕΕ 2005. 357 επ., όπου αναφέρει ότι η συγκατάθεση του υποκειμένου καθιερώνεται από το νόμο ως λόγος άρσης του άδικου χαρακτήρα της προσβολής της ιδιωτικής σφαιρας του.

22. Η Αρχή δεν ακολουθεί το στενό εννοιολογικό προσδιορισμό που υιοθετεί η διάταξη του άρθρου 7 § 2 ζ του ν. 2472/1997. Σύμφωνα με την ως άνω διάταξη, όσον αφορά στα δεδομένα των δημοσίων προσώπων, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της διάταξης, εφόσον αυτά συνδέονται με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή τη διαχείριση συμφερόντων τρίτων. Δεν επιτρέπει επομένως την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων προσώπων της απόλυτης επικαιρότητας (βλ. και Τσεβά Αθ., ό.π., σ. 196). Η Αρχή αναφέρει στις αποφάσεις της, όσον αφορά στον ορισμό των δημοσίων προσώπων, ότι ως δημόσια πρόσωπα θα πρέπει να θεωρηθούν κατά διασταλτική ερμηνεία, εναρμονισμένη προς το Σύνταγμα, και τα λεγόμενα πρόσωπα της επικαιρότητας (βλ. χαρακτηριστικά ΑΠΔΠΧ 43/2007, ΔιΜΕΕ 2007. 438, ΑΠΔΠΧ 24/2005, www.dpa.gr, ΑΠΔΠΧ 100/2000, ΤοΣ 2000. 15). Μάλιστα, υιοθετεί τον ορισμό των δημοσίων προσώπων, όπως αυτός έχει διαμορφωθεί από τη νομολογία του ΕΔΔΑ, παραπέμποντας μάλιστα ρητώς στην υπόθεση von Hannover (βλ. ΑΠΔΠΧ 63/2010, 8/2010, 18/2008, 17/2008, 43/2007, 39/2007, 26/2007, 25/2005, 24/2005, www.dpa.gr).

στη συγκεκριμένη υπόθεση, η επεξεργασία ασκήθηκε νόμιμα ή αντίθετα παραβιάστηκε κατ' αυτή το δικαίωμα της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης των θιγόμενων προσώπων και της ιδιωτικής ζωής υλακούει τόσο στο κριτήριο του κατά πόσο η επεξεργασία αυτή εξυπλήρησε το συμφέρον πληροφόρησης της κοινής γνώμης, που υπερτερεί στη συγκεκριμένη περίπτωση του δικαιώματος της ιδιωτικής ζωής, όσο και στο κατά πόσο η συγκεκριμένη προσβολή ήταν στο πλαίσιο της αρχής της αναλογικότητας αναγκαία για την άσκηση του δικαιώματος πληροφόρησης»²³. Κριτήριο για την εν λόγω αναγκαιότητα είναι η συνεισφορά των εκάστοτε δημοσιευμάτων σε διάλογο δημοσίου ενδιαφέροντος²⁴.

23. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η Αρχή, σταθμίζοντας τα αντικρουόμενα δικαιώματα, εξετάζει την ουσία του θέματος, ήτοι εάν στη συγκεκριμένη περίπτωση έχουν προτεραιότητα οι ανάγκες προστασίας των προσωπικών δεδομένων ή της ελευθερίας της πληροφόρησης. Επίσης, για τις αναγκαιότητες της στάθμισης προβαίνει συχνά σε συνδυαστική εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 5 § 2 ε και 7 § 2 ζ, ενώ όπου προκύπτουν προβλήματα συνταγματικότητας από την πιστή εφαρμογή των διατάξεων του νόμου, προβαίνει σε διασταλτική και σύμφωνη με το σύνταγμα ερμηνεία (βλ. παραπάνω υποσημείωση). Βλ. σχετικά Βρεττού Χ., ό.π., όπου και περαιτέρω παραπομπές σε αποφάσεις της Αρχής.

24. Το ως άνω κριτήριο χρησιμοποίησε η Αρχή στις τελευταίες αποφάσεις της (ΑΠΔΠΧ 63/2010, 18/2008, 17/2008, 39/2007, www.dpa.gr) όπου τέθηκε ζήτημα σύγκρουσης του δικαιώματος του ατόμου στην προστασία των προσωπικών του δεδομένων και του δικαιώματος του κοινού για πληροφόρηση, υιοθετώντας πλήρως τις σκέψεις της απόφασης του ΕΔΔΑ στην υπόθεση von Hannover, στην οποία και παραπέμπει ρητώς, όπου είχε επίσης τεθεί ζήτημα αναζήτησης των κριτηρίων, βάσει των οποίων χαράσσονται τα όρια της θεμιτής επέμβασης των ΜΜΕ στην ιδιωτική ζωή δημοσίων προσώπων. Έτσι στην ως άνω απόφαση, το Δικαστήριο αναφέρει ότι «ο αποφασιστικός παράγοντας στη στάθμιση της προστασίας του ιδιωτικού βίου με την ελευθερία της έκφρασης θα έπρεπε να είναι η συμβολή των δημοσιευμένων φωτογραφιών σε μια συζήτηση γενικού ενδιαφέροντος». Βλ. ΕΔΔΑ απόφ. 24.6.2004 υπόθ. Von Hannover κατά Γερμανίας, § 76, ΔιΜΕΕ 2005. 452 και σχολιασμό της πιο πάνω απόφασης σε Τσεβά Αθ., Η προστασία του ιδιωτικού βίου των δημοσίων προσώπων έναντι των μέσων ενημέρωσης κατά την ΕΣΔΑ, Σχόλιο στην απόφαση του ΕΔΔΑ της 24.6.2004 (von Hannover κατά Γερμανίας), ΔιΜΕΕ 2005. 347 επ. Για το κριτήριο της «συζήτησης γενικού ενδιαφέροντος» βλ.

Η αρχή της αναλογικότητας, υπό την ειδικότερη μορφή της αρχής της αναγκαιότητας, επιβάλλει η δημοσιοποίηση των στοιχείων δημοσιογραφικής έρευνας που περιέχουν προσωπικά δεδομένα να καθίσταται απολύτως αναγκαία για την ενημέρωση του κοινού και τη διαμόρφωση της κοινής γνώμης με αποκλειστικό σκοπό την εξυπηρέτηση της δημοκρατικής αρχής, ήτοι για δημοσιογραφικούς αποκλειστικούς σκοπούς. Στο ως άνω πλαίσιο, σύμφωνα με την Αρχή, το δικαίωμα κάθε δημοσίου προσώπου «στην αποτελεσματική προστασία της ιδιωτικής του ζωής υπαγορεύει καταρχήν να μη λαμβάνονται υπόψη, για την εκτίμηση του σύννομου της προσβολής, που υπέστη, ούτε το εύλογο ενδιαφέρον μερίδας της κοινής γνώμης για γνώση πτυχών και λεπτομερειών της ιδιωτικής του ζωής, ούτε και το εμπορικής φύσεως έννομο συμφέρον των εκπροσώπων των ΜΜΕ, που προσδοκούν να αυξήσουν τα κέρδη τους με τακτικές διείσδυσης στην ιδιωτική του ζωή»²⁵.

και Συνοδινού Τ.Ε., Η εικόνα στο δίκαιο, 2007, σ. 236 και 272.

25. Βλ. χαρακτηριστικά ΑΠΔΠΧ 39/2007, ΔιΜΕΕ 2007. 584. Έτσι και το ΕΔΔΑ στην υπόθεση von Hannover αναφέρει ότι συμβολή σε συζήτηση γενικού ενδιαφέροντος δεν υπάρχει προκειμένου περί φωτογραφιών που σχετίζονται αποκλειστικά με λεπτομέρειες του ιδιωτικού βίου ή των οποίων μόνος σκοπός είναι να ικανοποιήσουν την περιέργεια ενός ειδικού αναγνωστικού κοινού σχετικά με τις λεπτομέρειες της ιδιωτικής ζωής, ανεξάρτητα από το εάν ο απεικονιζόμενος είναι δημόσια γνωστός (§ 65). Επίσης τόνισε ότι, ακόμα και αν θεωρηθεί δημόσιο ενδιαφέρον το εμπορικό ενδιαφέρον των περιοδικών για τη δημοσίευση φωτογραφιών, το ενδιαφέρον αυτό πρέπει να υποχωρήσει έναντι του δικαιώματος για αποτελεσματική προστασία του ιδιωτικού βίου (§ 77). Τα παραπάνω γίνονται δεκτά και από την ελληνική νομολογία των πολιτικών δικαστηρίων. Έχει λοιπόν κριθεί ότι επιτρέπεται η φωτογράφιση και η περαιτέρω δημοσίευση της εικόνας του προσώπου εφόσον ανήκει στην κατηγορία εκείνων που ανήκουν στη σύγχρονη επικαιρότητα είτε υπό απόλυτη, είτε υπό σχετική έννοια (βλ. ενδεικτικά ΕφΑθ 3346/1996, ΕλλΔνη 1998. 665 επ., ΕφΑθ 3424/1989, Αρμ 1989. 1205 επ., ΜΠρΑθ 829/1994, ΕλλΔνη 1995. 441 επ.). Προϋπόθεση είναι όμως η δημοσίευση των φωτογραφιών αυτών να γίνεται από υγιές δημοσιογραφικό ενδιαφέρον και όχι προς το σκοπό της σκανδαλοθηρίας (βλ. ΕφΑθ 4430/2003, ΕλλΔνη 2003. 1665 επ., ΠΠρΑθ 5127/2006, ΔιΜΕΕ 2007. 235), ενώ έχει κριθεί ότι και τα πρόσωπα αυτά μπορούν να απαγορευθούν την φωτογράφησή τους, στο μέτρο που με αυτήν δεν εξυπηρετείται η από

V. Παραδείγματα από τη νομολογία

Χαρακτηριστική περίπτωση εφαρμογής της αρχής της αναλογικότητας εκ μέρους της Αρχής είναι η υπ' αριθ. 17/2008 απόφασή της²⁶. Στην προκείμενη περίπτωση, κρίθηκε η νομιμότητα της δημοσίευσης σε φύλλο και στο διαδικτυακό τόπο εφημερίδας, τόσο σε μεμονωμένες ιστοσελίδες όσο και ως τμήμα του συνόλου της ηλεκτρονικής έκδοσης του επίμαχου φύλλου της εφημερίδας, σειράς φωτογραφιών που αφορούσαν αποκλειστικά σε στιγμές της ερωτικής ζωής του πρώην Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Πολιτισμού και της πρώην εργαζόμενης στις υπηρεσίες του ίδιου υπουργείου. Η Αρχή εφαρμόζοντας τη διάταξη του άρθρου 7 § 2 ζ του ν. 2472/1997, καθώς και τις σχετικές συνταγματικές διατάξεις και τις διατάξεις της ΕΣΔΑ, έκρινε ότι υπήρξε στην προκείμενη περίπτωση παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, καθώς ο προβαλλόμενος από την εκδοτική εταιρεία και υπεύθυνη επεξεργασίας «σκοπός της ανάγκης πληροφόρησης της κοινής γνώμης σχετικά με το πόρισμα των αρμόδιων αστυνομικών αρχών μπορούσε κάλλιστα να επιτευχθεί με την απλή αναφορά ή την παράθεση του περιεχομένου της σχετικής έκθεσης, χωρίς να δημοσιεύονται ταυτόχρονα και φωτογραφίες, που αφορούν αποκλειστικά στη στενά ιδιωτική (ερωτική) ζωή των συγκεκριμένων προσώπων»²⁷.

Προς την αντίθετη κατεύθυνση λειτουργήσε η εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας και της *ad hoc* στάθμισης συμφερόντων εκ μέρους της Αρχής στην υπ' αριθ. 26/2005 απόφασή της, με την οποία κρίθηκε η νομιμότητα της δημόσιας προβολής ηχητικών ντοκουμέντων που αφορούσαν σκάνδαλο με παραδικαστικό κύκλωμα στο

οποίο εμπλέκονταν δικαστές, δικηγόροι και ένας αρχιμανδρίτης²⁸. Η Αρχή έκρινε ότι η εν λόγω επεξεργασία απλών δεδομένων του προσφεύγοντος Αρχιμανδρίτη, ήτοι η δημοσιοποίηση του ονόματος και του επίμαχου λογαριασμού του, ήταν απολύτως αναγκαία και δικαιολογημένη λόγω του υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος της πληροφόρησης των πολιτών για το ζήτημα της διαφθοράς στο χώρο της δικαιοσύνης. Βάσει των ανωτέρω έκρινε ότι το δημόσιο ενδιαφέρον του κοινού για την άσκηση των καθηκόντων των δικαστικών λειτουργιών επιτρέπει ακόμη και την τηλεοπτική μετάδοση ιδιωτικών τηλεφωνικών συνομιλιών, όταν με αυτόν τον τρόπο αποδεικνύεται η παράνομη δράση δημοσίων προσώπων, όπως στην προκείμενη περίπτωση η δωροδοκία δικαστικού λειτουργού.

Δικαιολογημένη έκρινε η Αρχή την αυτούσια προβολή στοιχείων σχετικά με κάθε συμμετέχοντα στο παραδικαστικό κύκλωμα λόγω του έντονου δημοσίου ενδιαφέροντος σχετικά με την άσκηση των καθηκόντων των δικαστικών λειτουργιών και με την υπ' αριθ. 25/2005 απόφασή της²⁹. Με την ίδια απόφαση έκρινε απολύτως δικαιολογημένη και την αυτούσια προβολή στοιχείων που σχετιζόνταν με σκανδαλώδεις συμπεριφορές μητροπολιτών ερωτικού ιδίως περιεχομένου, λόγω του έντονου δημοσίου ενδιαφέροντος για τα προβληθέντα. Διακρίνοντας μεταξύ ιδιωτικής και δημόσιας ζωής των ασκούντων δημόσιο λειτουργήμα, η Αρχή θεώρησε ότι οι τελευταίοι δεν μπορούν να επικαλούνται την ιδιωτικότητα ενεργειών που σχετιζόνταν με την άσκηση των υπηρεσιακών τους καθηκόντων, καθώς αυτά εντάσσονται στον ελεγχόμενο από τον τύπο δημόσιο βίο τους. Έτσι, χαρακτηρίσθηκε απολύτως αναγκαία η αυτούσια τηλεοπτική προβολή των επίμαχων ερωτικών συνομιλιών, προκειμένου η κοινή γνώμη να πληροφορηθεί αν ένας μητροπολίτης που προβάλλεται στο ποιμνίο του ως παράδειγμα προς μίμηση για την αρετή και την αγνότητά του, διάγει στην πραγματικότητα βίο σκανδαλώδη, στο μέτρο που οι κρινόμενες εκδηλώσεις των ιεραρχών δεν υπάγονταν στον ιδιωτικό τους βίο, αλλά συνιστούσαν τμήμα του ελεγχόμενου από τον τύπο δημοσίου βίου τους. Ωστόσο, έκρινε ότι η επανειλημμένη

δικαιολογημένο ενδιαφέρον ανάγκη πληροφόρησης του κοινού (βλ. ΕφΘεσ 2147/2001, Αρμ 2002. 1161 επ., ΠΠρΑθ 2364/2002, ΔΕΕ 2002. 595). Για την απαγόρευση χρησιμοποίησης στοιχείων της προσωπικότητας του προσώπου για διαφημιστικούς - εμπορικούς σκοπούς χωρίς τη συναίνεσή του βλ. Καράκωστα Ι. - Βρεττό ού Χ., ό.π., σ. 156.

26. ΔιΜΕΕ 2008. 124 επ.

27. Βλ. αναλυτικά τους ισχυρισμούς της εφημερίδας Πρώτο Θέμα και σχολιασμό της εν λόγω απόφασης σε Κανελλοπούλου-Μπότη, Δικαίωμα στην προσωπικότητα και δικαίωμα στη φωτογραφία, σε Δημοσιογράφοι και Εκδότες ΜΜΕ: Ζητήματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας, 2009, σ. 253.

28. www.dpa.gr.

29. ΔιΜΕΕ 2005. 290 επ.

προβολή των ιδίων αποσπασμάτων - ηχητικών στοιχείων σκανδαλώδους συμπεριφοράς στις επίμαχες εκπομπές, παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας, ενώ δεν εξυπηρετούσε αποκλειστικά την άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος, αλλά υπέκρυπτε προσπάθεια πρόκλησης σκανδάλου³⁰.

Παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας έκρινε η Αρχή ότι υπήρξε και στην γνωστή υπόθεση «Κορκολή» όταν κρίθηκε η προβολή - στο πλαίσιο τηλεοπτικής εκπομπής - ερωτικών σκηνών του γνωστού τραγουδιστή και η ανάγνωση προσωπικού ημερολογίου σχεδιαστή μόδας, όπου γινόταν αναφορά σε ερωτικού χαρακτήρα πράξεις με άτομα του ίδιου φύλου³¹. Ειδικότερα κρίθηκε ότι το δικαίωμα ενημέρωσης του κοινού δεν

απαιτούσε στη συγκεκριμένη περίπτωση την καταχώριση σε αρχείο και την αυτούσια προβολή ερωτικών σκηνών ούτε την αυτούσια ανάγνωση σελίδων προσωπικού ημερολογίου. «Και τούτο, γιατί η αξίωση του κοινού για ενημέρωση δεν φτάνει μέχρι του σημείου να απαιτεί να λαμβάνει αυτό γνώση εναίσθητων δεδομένων, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την προσβολή της αξίας του ανθρώπου με εξευτελισμό ή διπόμηση, έστω και αν αυτά είχαν ή όχι σημασία για την θεμελίωση του αξιόποινου χαρακτήρα συγκεκριμένων πράξεων»³².

Σε στάθμιση των αντικρουόμενων συμφερόντων προέβη η Αρχή και με την πρόσφατη υπ' αριθ. 63/2010 απόφασή της, με την οποία κρίθηκε η νομιμότητα της δημοσίευσης σε εφημερίδα προσωπικών δεδομένων της κόρης και του συζύγου πρώην δικαστικής λειτουργού³³. Η Αρχή παραπέμπει ρητώς στην υπ' αριθ. 43/2007 απόφασή της³⁴, με την οποία κρίθηκε επίσης η νομιμότητα δημοσίευσης προσωπικών δεδομένων συγγενούς δημοσίου προσώπου και ειδικότερα των περιουσιακών στοιχείων του υιού του Προέδρου του Αρείου Πάγου. Με την ως άνω απόφαση η Αρχή έκρινε ότι «η δημοσιοποίηση της περιουσιακής κατάστασης (προσωπικά δεδομένα μη εναισθητου χαρακτήρα) του υιού του Προέδρου του Αρείου Πάγου είναι νόμιμη, κατά τον ν. 2472/97, εφόσον με τον τρόπο αυτό ελέγχεται ο πατέρας του, Πρόεδρος του Αρείου Πάγου,..., που αναμφιβόλως είναι δημόσιο πρόσωπο, οι δραστηριότητες του οποίου όσον αφορά (άμεσα ή έμμεσα) την άσκηση του δημοσίου λειτουργήματός του υπόκεινται σε έλεγχο, όπως όλων των δημοσίων προσώπων». Ωστόσο, στην προκειμένη περίπτωση κρίθηκε παράνομη η επεξεργασία διότι η δημοσιοποίηση προσωπικών δε-

30. Με τις υπ' αριθ. 24, 25 και 26/2005 αποφάσεις της, η Αρχή έκρινε φαινόμενα υποκλοπών σχετικά με τη διαφθορά στο χώρο της Δικαιοσύνης και της Εκκλησίας. Με την υπ' αριθ. 24/2005 απόφαση, το περιεχόμενο της οποίας δεν αναλύεται παραπάνω, κρίθηκε νόμιμη η αυτούσια προβολή στοιχείων σχετικά με κάθε συμμετέχοντα στο παραδικαστικό κύκλωμα και παράνομη η επεξεργασία δεδομένων τρίτων προσώπων που δεν εμπλέκονταν στο παραδικαστικό κύκλωμα. Βλ. κριτική των εν λόγω αποφάσεων σε Μιχαηλίδου Ε., Παρατηρήσεις υπό την ΑΠΔΠΧ 25/2005, Τα όρια της ιδιωτικότητας των δημοσίων προσώπων: Σκέψεις με αφορμή τις υπ' αριθμόν 24, 25 και 26/2005 αποφάσεις της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, ΔιΜΕΕ 2005. 295 επ. Για την «διεισδυτική δημοσιογραφία» βλ. Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Το άρθρο 370Α ΠΚ και οι πρόσφατες εξαγγελίες για την τροποποίησή του, ΠοινΔικ 2008. 466, Κουράκη Ν., Η αποκάλυψη των «σκανδάλων» με αθέμιτα μέσα και ο δικαιοδοτικός ρόλος των Ανεξάρτητων Αρχών, ΠοινΛόγ 2004. 2061 επ., Παπαδοπούλου Δ., Η νομική προστασία του δικαιώματος για ελεύθερη επικοινωνία, ΠοινΔικ 2009, σ. 213, Χαραλαμπίκη Α., ΜΜΕ και προβολή της προσωπικότητας - Ποινικές Διαστάσεις, ΠοινΔικ 2010, σ. 213. Ειδικώς για τη δημοσιοποίηση παρανόμως κτηθεισών πληροφοριών, που σχετίζονται με ελέγξιμη συμπεριφορά δημοσίων προσώπων και η δημοσιοποίηση των οποίων συνιστά προσβολή της προσωπικότητάς τους, βλ. και την πρόσφατη ΟΛΣΤΕ 1213/2010 (ΔιΜΕΕ 2010. 116 επ.) με την οποία κρίθηκε το επιτρεπτό της μετάδοσης από την τηλεόραση εικόνας δημοσίου προσώπου που ελήφθη με τη μέθοδο της «κρυφής κάμερας» και σχολιασμό αυτής σε Αλιβιζάτο Ν., Όταν το ΣτΕ εξορκίζει την «κρυφή κάμερα». Με αφορμή την ΟΛΣΤΕ 1213/2010, ΔιΜΕΕ 2010. 166 επ.

31. ΑΠΔΠΧ 100/2000, ΤοΣ 2000. 415 επ.

32. Η Αρχή με την ως άνω απόφασή της δεν αναφέρθηκε στη στάθμιση στην οποία έχει προβεί ο κοινός νομοθέτης στο άρθρο 7 § 2 ζ, αλλά προέβη σε στάθμιση βάσει των συνταγματικών διατάξεων. Βλ. σχολιασμό της στάσης της Αρχής στην πιο πάνω απόφαση σε Ανθόπουλο Χ., ό.π., σ. 531 επ., Ανθίμου Κ., ό.π., σ. 286, Δόνο Π., Η Αρχή και ο ρόλος της στην επαυξημένη προστασία της αξίας του ανθρώπου, σε Δόνο Π. - Μήτρου Λ. - Μίτλεττον Φ. - Παπακωνσταντίνου Ευ., Η αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δικαιωμάτων, 2002, σελ., Ιγγλεζάκη Ι., Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, 2003, σ. 139.

33. www.dpa.gr.

34. ΔιΜΕΕ 2007. 438.

δομένων αναφορικά με την ιδιωτική και επαγγελματική ζωή της κόρης και του τέως συζύγου της δικαστικής λειτουργού δεν συνδέεται άμεσα ή έμμεσα με τον έλεγχο της συμπεριφοράς ή δράσης αυτής και συνεπώς, δεν θεμελιώνεται ως υπερέχον το δικαίωμα του κοινού στην πληροφόρηση³⁵.

VI. Συμπέρασμα

Από την επισκόπηση του συνόλου των αποφάσεων της Αρχής που αφορούν στο ζήτημα που μας απασχολεί και ειδικότερα της μεθόδου που ακολουθείται ως προς την αιτιολόγηση των αποφάσεων, με ευθεία και υψιπετή αναφορά και εφαρμογή των συνταγματικών διατάξεων, των νομολογιακών πορισμάτων του ΕΔΔΑ και την επικέντρωση στις ειδικές και μόνον διατάξεις περί προσωπικών δεδομένων, θα μπορούσε να διατυ-

35. Στις ως άνω αποφάσεις (63/2010 και 43/2007), με τις οποίες η Αρχή εξέτασε το ζήτημα εάν στα δημόσια πρόσωπα συμπεριλαμβάνονται και τα μέλη της οικογένειάς τους, γίνεται ρητή αναφορά στην απόφαση του ΕΔΔΑ στην υπόθεση von Hannover, στην οποία το Δικαστήριο εξέφρασε έντονη επιφύλαξη για το εάν είναι θεμιτό να χαρακτηρίζεται ως απόλυτη προσωπικότητα της επικαιρότητας με περιορισμένη προστασία της ιδιωτικής της ζωής, ένα πρόσωπο, όπως η πριγκίπισσα Καρολίνα του Μονακό, που δεν ασκεί επίσημα καθήκοντα, αλλά συγκεντρώνει το ενδιαφέρον του κόσμου αποκλειστικά και μόνο επειδή ανήκει σε εστεμμένη οικογένεια. Το ως άνω ζήτημα έκρινε η Αρχή και με την υπ' αριθ. 39/2007 απόφασή της (ΔιΜΕΕ 2007. 584), στην οποία τόνισε ότι, σε κάθε περίπτωση η υπό κρίση επεξεργασία ήταν παράνομη, καθώς δεν υπήρχε δικαιολογημένο ενδιαφέρον του κοινού για πληροφόρηση για την ανήλικη κόρη του ζεύγους των προσφευγόντων, η οποία δεν έχει αποκτήσει την ιδιότητα του δημοσίου προσώπου αντανεκλαστικά λόγω συγγένειας. Βλ. και ΑΠΔΠΧ 6/2007, ΕφημΔΔ 2007. 77, με σχετικό σχόλιο Λαζαράκου Γ.

πωθεί η εξής κριτική παρατήρηση. Από το σκεπτικό των εν λόγω αποφάσεων απουσιάζει παντελώς το σύστημα - πλαίσιο της Αστικού Δικαίου προστασίας της προσωπικότητας και του ιδιωτικού βίου, όπως έχει διαμορφωθεί και διαπλαστεί από τη θεωρία και την πλούσια νομολογία των Ελληνικών Δικαστηρίων. Πουθενά δεν γίνεται παραδείγματος χάριν νύξη των διατάξεων των γενικών ρητρών περί προστασίας της προσωπικότητας καθώς και της διατάξεως του άρθρου 367 ΠΚ, η οποία - ως γνωστόν - αποτελεί την πύλη εισόδου της ελευθερίας των ΜΜΕ στο πεδίο του ιδιωτικού δικαίου. Μάλιστα στις τελευταίες αποφάσεις της η Αρχή υιοθετεί το κριτήριο «της συνεισφοράς σε διάλογο δημοσίου ενδιαφέροντος» το οποίο ακολούθησε το ΕΔΔΑ στην υπόθεση von Hannover (Καρολίνα) για τη στάθμιση των δικαιωμάτων του ιδιωτικού βίου και της ελευθερίας της έκφρασης, ενώ ουδέποτε έχει αναφερθεί στην έννοια του «δικαιολογημένου συμφέροντος» του κοινού για πληροφόρηση, με βάση την οποία έννοια λαμβάνει χώρα η στάθμιση από τα πολιτικά δικαστήρια σε όλες τις περιπτώσεις προσβολής της προσωπικότητας από τα ΜΜΕ. Περαιτέρω, ουδεμία νύξη γίνεται εκ μέρους της Αρχής στις συναλλακτικές υποχρεώσεις των ΜΜΕ που θα μπορούσαν *mutatis mutandis* να αποτελέσουν ασφαλή οδηγό κρίσεως στις δυσχερείς και δυσεπίλυτες υποθέσεις συγκρούσεως αγαθών θεμελιώδους σημασίας για τη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Η επίκληση συνεπώς των ίδιων διατάξεων, των ίδιων αορίστων νομικών εννοιών, καθώς και των πορισμάτων της νομολογίας των δικαστηρίων σε όλα τα επίπεδα εκ μέρους τόσο της Αρχής, όσο και των πολιτικών δικαστηρίων κατά την εκτίμηση ομοίων πραγματικών περιστατικών θα οδηγήσει στην ασφάλεια του δικαίου και την λυσιτελέστερη προστασία των προσωπικών δεδομένων στη σύγχρονη εποχή των μεγάλων αμφισβητήσεων.